DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 27 januari 2011 *

I mål C-168/09,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Tribunale di Milano (Italien) genom beslut av den 12 mars 2009, som inkom till domstolen den 12 maj 2009, i målet

Flos SpA

mot

Semeraro Casa e Famiglia SpA,

ytterligare deltagare i rättegången:

Assoluce — Associazione nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.N. Cunha Rodrigues samt domarna A. Arabadjiev, A. Rosas, U. Lõhmus (referent) och A. Ó Caoimh,

* Rättegångsspråk: italienska.

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 april 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Flos SpA, genom G. Casucci och N. Ferretti, avvocati,

— Semeraro Casa e Famiglia SpA, genom G. Floridia och F. Polettini, avvocati,

— Assoluce — Associazione Nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione, genom C. Galli, M. Bogni och C. Paschi, avvocati,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— Europeiska kommissionen, genom H. Krämer och S. La Pergola, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 24 juni 2010 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 17 och 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, s. 28).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Flos SpA (nedan kallat Flos), ett bolag som tillverkar designlampor, och Semeraro Casa e Famiglia SpA (nedan kallat Semeraro), angående intrång i den upphovsrätt som Flos anser sig ha till lampmodellen ”Arco”.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

Direktiv 93/98/EEG

3 I skäl 2 i rådets direktiv 93/98/EEG av den 29 oktober 1993 om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter (EGT L 290, s. 9; svensk specialutgåva, område 13, volym 25, s. 75) anges att skillnaderna i den nationella

lagstiftning som reglerar skyddstiderna för upphovsrätt och närstående rättigheter kan hindra den fria rörligheten för varor och friheten att tillhandahålla tjänster samt störa konkurrensen på den gemensamma marknaden. För att den inre marknaden ska kunna fungera smidigt bör medlemsstaternas lagar därför harmoniseras så att skyddstiderna blir likadana inom hela Europeiska unionen.

4 I artikel 1.1 i direktivet föreskrivs att upphovsrätt till ett litterärt eller konstnärligt verk enligt artikel 2 i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (reviderad i Paris den 24 juli 1971), i dess lydelse enligt ändringen av den 28 juli 1979, ska löpa under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans död.

5 Artikel 10 i direktivet har rubriken ”Tillämpning i tiden”. Artikel 10.1–10.3 stadgas följande:

”1. Om en skyddstid som är längre än den motsvarande skyddstid som föreskrivs i detta direktiv redan löper i en medlemsstat på den dag som avses i artikel 13.1 skall detta direktiv inte medföra att skyddstiden förkortas i den medlemsstaten.

2. De skyddstider som fastställs i detta direktiv skall tillämpas på alla verk och prestationer som skyddas i minst en medlemsstat på den dag som avses i artikel 13.1, i enlighet med de nationella bestämmelserna om upphovsrätt eller närstående rättigheter eller som uppfyller kriterierna för skydd enligt [rådets direktiv 92/100/EEG av den 19 november 1992 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter och vissa upphovsrätten närstående rättigheter inom det immaterialrättsliga området (EGT L 346, s. 61)].

3. Detta direktiv skall inte påverka sådana utnyttjanden som skett före den dag som avses i artikel 13.1. Medlemsstaterna skall anta de nödvändiga bestämmelserna för att särskilt skydda rättigheter som förvärvats av tredjeman."

6 Enligt artikel 13.1 första stycket i direktiv 93/98 skulle medlemsstaterna före den 1 juli 1995 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att uppfylla artiklarna 1–11 i detta direktiv.

Direktiv 98/71

7 Enligt skälen 2 och 3 i direktiv 98/71 inverkar skillnaderna i det mönsterskydd som erbjuds genom medlemsstaternas lagstiftning direkt på upprättandet av den inre marknaden och dess funktion när det gäller varor som innefattar mönster. Dessa skillnader kan snedvrida konkurrensen på den inre marknaden. För att den inre marknaden ska kunna fungera på ett smidigt sätt är det därför nödvändigt att medlemsstaternas lagar om mönsterskydd närmas till varandra.

8 I skäl 8 i nämnda direktiv anges att det "[i] avsaknad av harmonisering av lagar om upphovsrätt är … viktigt att befästa principen om dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och lag om upphovsrätt, varvid medlemsstaterna skall ha frihet att bestämma förutsättningarna för upphovsrätt och dess räckvidd".

9 Artikel 12 i samma direktiv, med rubriken ”Rättigheter knutna till en mönsterrätt”, har följande lydelse:

”1. Registreringen av ett mönster skall ge innehavaren ensamrätt att använda det och att hindra en tredje part från att utan hans samtycke använda det. Ovannämnda användning omfattar särskilt att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, importera, exportera eller använda en produkt som mönstret ingår i eller används på, eller att lagerhåll[a] en sådan produkt för sådana ändamål.

2. Om sådana handlingar som avses i punkt 1 enligt lagstiftningen i en medlemsstat inte kunde förhindras före den dag då nödvändiga bestämmelser för att följa detta direktiv trädde i kraft, kan de rättigheter som är knutna till mönsterrätten inte åberopas för att förhindra att någon som hade påbörjat sådana handlingar före den dagen fortsätter med detta.”

10 I artikel 17 i direktiv 98/71, med rubriken ”Förhållande till upphovsrätten”, stadgas följande:

”Ett mönster som är skyddat genom att det enligt detta direktiv är registrerat som mönsterrätt i eller för en medlemsstat skall också ge rätt till lagstadgat skydd enligt denna stats upphovsrätt från den dag då mönstret skapades eller lades fast på något sätt. Det tillkommer varje enskild medlemsstat att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor ett sådant skydd skall ges, samt även vilken originalitetsnivå[*] som skall krävas.” [* Nedan används termen verkshöjd. Övers. anm.]

11 I artikel 19.1 första stycket i nämnda direktiv föreskrivs att medlemsstaterna skulle sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 28 oktober 2001.

Direktiv 2001/29/EG

12 Artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, s. 10) har rubriken ”Tillämpningsområde”. I artikel 1.1 däri anges att direktivet avser det rättsliga skyddet för upphovsrätt och närstående rättigheter inom den inre marknaden, med särskild tonvikt på informationssamhället.

13 I artikel 2 i direktiv 2001/29, med rubriken ”Rätten till mångfaldigande”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva en ensamrätt att tillåta eller förbjuda direkt eller indirekt, tillfälligt eller permanent, mångfaldigande, oavsett metod och form, helt eller delvis

a) för upphovsmän: av deras verk,

…”

Den nationella lagstiftningen

14 Mönsterskydd ges med stöd av kungligt dekret nr 1411 av den 25 augusti 1940 om lagbestämmelser om skydd av industriell formgivning (regio decreto recante testo delle disposizioni legislative in materia di brevetti per modelli industriali, *Gazzetta ufficiale* nr 247 av den 21 oktober 1940). I den version som gällde fram till den 19 april 2001 hade artikel 5 följande lydelse:

”Mönsterskydd för ornament kan beviljas för nya mönster som kan ge vissa industriprodukter en särskild dekorering genom dess form eller genom en särskild kombination av linjer, färger eller andra beståndsdelar. Bestämmelserna om upphovsrätt gäller inte för ovannämnda mönster …”

15 Enligt artikel 2.1.4 i lag nr 633 av den 22 april 1941 om skydd för upphovsrätt och andra närstående rättigheter (legge relativa alla protezione del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio, *Gazzetta ufficiale* nr 166 av den 16 juli 1941) (nedan kallad lag nr 633/1941), i dess lydelse till den 19 april 2001, var mönster endast upphovsrättsligt skyddade om ett krav på ”åtskiljbarhet” (”scindibilità”) var uppfyllt. I denna bestämmelse anges nämligen att ”konstnärliga alster, inklusive industriell användning av sådana alster, omfattas av upphovsrätt, förutsatt att deras konstnärliga värde kan särskiljas från den industriella karaktären hos den vara de är förbundna med”.

16 Genom artikel 22 i lagstiftningsdekret nr 95 av den 2 februari 2001 om införlivande av direktiv 98/71/EG (GURI nr 79 av den 4 april 2001) (nedan kallat lagstiftningsdekret nr 95/2001), som trädde i kraft den 19 april 2001, ändrades artikel 2.1.4 i lag nr 633/1941 genom att kravet på ”åtskiljbarhet” avskaffades och genom att ”verk inom industriell formgivning som har kreativ karaktär och ett inneboende konstnärligt värde” lades till i förteckningen över skyddade verkstyper i en ny punkt 10.

17 Genom lagstiftningsdekret nr 164 av den 12 april 2001 om tillämpning av direktiv 98/71/EG (decreto legislativo recante attuazione della direttiva 98/71/CE, *Gazzetta ufficiale* nr 125 av den 31 maj 2001) (nedan kallat lagstiftningsdekret nr 164/2001) infördes en ny artikel 25-bis i lagstiftningsdekret nr 95/2001. Där föreskrivs att under en övergångsperiod på tio år, med början den 19 april 2001, ”kan mönsterrätt enligt artikel 2 första stycket punkt 10 i lag [nr 633/1941] inte göras gällande mot personer som före den dagen ägnade sig åt tillverkning, tillhandahållande eller saluföring av varor baserade på mönster för vilka det rättsliga skyddet har upphört”.

18 Denna bestämmelse har sedermera upptagits i artikel 239 i immaterialrättslagen (codice della proprietà industriale, nedan kallad CPI), som utfärdades år 2005.

19 Genom artikel 4.4 i lagdekret nr 10 av den 15 februari 2007 om tillämpningen av gemenskapsrättsliga och internationella skyldigheter (decreto-legge recante disposizioni volte a dare attuazione ad obblighi comunitari ed internazionali, GURI nr 38 av den 15 februari 2007), som omvandlats till lag nr 46 av den 6 april 2007, avskaffades bland annat den tioåriga övergångsperiod som infördes i lagstiftningsdekret nr 164/2001, genom ändring av artikel 239 CPI. Denna artikel har därefter följande lydelse:

”Skyddet för industriell formgivning i den mening som avses i artikel 2 första stycket punkt 10 i lag [nr 633/1941] kan inte göras gällande gentemot varor framställda enligt mönster som saknade skydd eller för vilka det rättsliga skyddet hade upphört innan lagstiftningsdekret [nr 95/2001] trädde i kraft.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

20 Den 23 november 2006 väckte Flos talan mot Semeraro vid Tribunale di Milano. Flos anförde att sistnämnda företag hade importerat lampor av modellen ”Fluida” från Kina och salufört dem i Italien. Enligt Flos var Fluida-modellen en efterbildning av alla stilmässiga och estetiska drag hos Arco-lampan, ett verk av industriell formgivning som Flos anser sig ha rättigheterna till.

21 Det framgår av hänskjutandebeslutet att det i ett interimistiskt förfarande, som föregick den prövning i sak där nämnda beslut fattades, slagits fast att Arco-lampan, som skapades år 1962 och vars rättsskydd löpte ut före den 19 april 2001, omfattades av upphovsrätt för industriell formgivning enligt lag nr 633/1941, i dess lydelse enligt lagstiftningsdekret nr 95/2001, och att den lampmodell som Semeraro importerade ”var en slavisk efterbildning av Arco-lampans alla stilmässiga och estetiska drag”. I det interimistiska förfarandet beslutade därför rätten den 29 december 2006 att de importerade lamporna skulle tas i beslag och förbjöd Semeraro att fortsätta saluföra dem.

22 Vad gäller förfarandet i sak, har den hänskjutande domstolen påpekat att det sedan förfarandet inleddes skett vissa lagändringar angående upphovsrättsligt skydd för industriell formgivning och att det framstår som osäkert huruvida dessa är förenliga med direktiv 98/71 och i synnerhet med principen om dubbelt skydd enligt artikel 17 i detta direktiv.

23 Den hänskjutande domstolen har särskilt hänvisat till artikel 239 i immaterialrättslagen, i dess lydelse enligt artikel 4.4 i lagdekret nr 10 av den 15 februari 2007.

24 Tribunale di Milano beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Ska artiklarna 17 och 19 i direktiv [98/71] tolkas så, att det utrymme en medlemsstat har, när det tillämpar en lag … i en medlemsstat, genom vilken upphovsrättsligt skydd för mönster har införts i nationell rätt i enlighet med nämnda direktiv, att självständigt avgöra [i vilken utsträckning och under vilka villkor sådant skydd ska medges] även ger utrymme för att inte bevilja sådant skydd för mönster som visserligen uppfyller villkoren för upphovsrättsligt skydd men för vilka skyddstiden hade löpt ut innan bestämmelserna om införande av upphovsrättsligt skydd för mönster i nationell rätt trädde i kraft, i den mån mönstren i fråga aldrig hade varit registrerade som skyddade mönster, eller registreringen då redan hade löpt ut?

2) Om fråga 1 besvaras nekande: Ska artiklarna 17 och 19 i direktiv [98/71] tolkas så, att det utrymme en medlemsstat har, när det tillämpar en nationell lag genom vilken upphovsrättsligt skydd för mönster har införts i nationell rätt i enlighet med nämnda direktiv, att självständigt avgöra [i vilken utsträckning och under vilka villkor sådant skydd ska medges] även ger utrymme för att inte bevilja sådant skydd för mönster som visserligen uppfyller villkoren för skydd enligt upphovsrätten men för vilka skyddstiden hade löpt ut innan bestämmelserna om införande av upphovsrättsligt skydd för mönster i nationell rätt trädde i kraft och en tredje man redan hade tillverkat och salufört varor baserade på dessa mönster i medlemsstaten i fråga utan tillåtelse från upphovsrättsinnehavaren?

3) Om frågorna 1 och 2 besvaras nekande: Ska artiklarna 17 och 19 i direktiv [98/71] tolkas så, att det utrymme en medlemsstat har, när det tillämpar en nationell lag genom vilken upphovsrättsligt skydd för mönster har införts i nationell rätt i enlighet med nämnda direktiv, att självständigt avgöra [i vilken utsträckning och under vilka villkor sådant skydd ska medges], även ger utrymme för att inte bevilja sådant skydd för mönster som visserligen uppfyller villkoren för skydd enligt upphovsrätten men för vilka skyddstiden hade löpt ut innan bestämmelserna om införande av upphovsrättsligt skydd för mönster i nationell rätt trädde i kraft, när en tredje man redan hade tillverkat och salufört varor baserade på dessa mönster i medlemsstaten i fråga utan tillåtelse från upphovsrättsinnehavaren och undantaget från skyddet avser en betydande tidsperiod (tio år)?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Inledande synpunkter

25 Semeraro och Europeiska kommissionen har uttryckt tvivel beträffande relevansen av artikel 19 i direktiv 98/71 vad gäller att lösa tvisten i det nationella målet, eftersom den bestämmelsen endast fastställer medlemsstaternas tidsfrist för att följa bestämmelserna i nämnda direktiv.

26 Begäran om förhandsavgörande innehåller ingen förklaring av på vilket sätt det skulle vara relevant för lösningen på tvisten i det nationella målet att fristen för att införliva direktiv 98/71 löpt ut. I skälen i begäran om förhandsavgörande hänvisar rätten enbart till artikel 17 i nämnda direktiv.

27 Tolkningsfrågorna ska följaktligen väsentligen anses avse artikel 17 i direktivet. Domstolen ska därför besvara dem med hänsyn enbart till den bestämmelsen.

Den första tolkningsfrågan

28 Den hänskjutande domstolen har ställt den första tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för lagstiftning i en medlemsstat enligt vilken upphovsrättsligt skydd inte ges för mönster som visserligen uppfyller villkoren för skydd enligt upphovsrätten, men för vilka skydd saknades eller hade upphört innan bestämmelserna om införande av sådant skydd i nationell

rätt trädde i kraft, antingen för att mönstren i fråga aldrig hade varit registrerade som skyddade mönster eller för att registreringen då redan hade löpt ut.

29 Den hänskjutande domstolen har alltså övervägt två möjliga fall. I det ena fallet saknade mönstret skydd innan den nationella lagstiftningen om införlivande av direktiv 98/71 trädde i kraft, det vill säga den 19 april 2001, eftersom den inte hade registrerats som mönster. I det andra fallet hade skyddstiden, för det skydd som erhållits genom registrering, löpt ut.

30 Flos uppgav vid förhandlingen att företaget inte hade registrerat den omtvistade lampmodellen som mönster. Begäran om förhandsavgörande innehåller dock inga uppgifter på denna punkt.

31 Den första tolkningsfrågan ska därför besvaras med hänsyn tagen till båda de möjliga fall som nämns i punkt 29 ovan. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida nämnda lampmodell registrerats som mönster.

32 Vad gäller det första fallet — att mönstren aldrig registrerats som skyddade mönster — är det enligt artikel 17 i direktiv 98/71 endast mönster som är skyddade, genom att de enligt detta direktiv är registrerade som mönsterrätt i eller för en medlemsstat, som med stöd av direktivet har rätt till lagstadgat skydd enligt denna stats upphovsrätt.

33 Av detta följer att mönster som innan den nationella lagstiftningen om införlivande i en medlemsstats rättsordning av direktiv 98/71 trädde i kraft saknade skydd av den anledningen att de inte registrerats inte omfattas av tillämpningsområdet för nämnda bestämmelse.

34 Det kan dock inte uteslutas att andra direktiv på upphovsrättsområdet, bland annat direktiv 2001/29, kan ge verk som kan utgöra icke registrerade mönster upphovsrättsligt skydd, förutsatt att villkoren för att tillämpa det direktivet är uppfyllda. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida så är fallet.

35 Vad gäller det andra fallet — att det skydd som mönstren erhållit genom registrering upphört för att skyddstiden löpt ut — erinrar domstolen om att även om ett mönster som är skyddat genom att det enligt direktiv 98/71 är registrerat som mönsterrätt i eller för en medlemsstat enligt artikel 17 första meningen i detsamma också ska ha rätt till lagstadgat skydd enligt denna stats upphovsrätt från den dag då mönstret skapades eller lades fast på något sätt, tillkommer det enligt andra meningen i denna artikel varje enskild medlemsstat att avgöra i vilken utsträckning och på vilka villkor ett sådant skydd ska ges, samt även vilken verkshöjd som ska krävas.

36 Denna andra mening kan dock inte tolkas så, att medlemsstaterna fritt kan välja huruvida upphovsrättsligt skydd ska ges för ett mönster som registrerats i eller för en medlemsstat, när mönstret uppfyller nämnda villkor för skydd.

37 Det framgår tydligt av ordalydelsen i artikel 17 i direktivet, och särskilt av ordet ”också” i första meningen i bestämmelsen, att upphovsrättsligt skydd ska beviljas alla mönster som registrerats i eller för den berörda medlemsstaten.

38 Unionslagstiftarens vilja att ge ett sådant skydd framgår även av skäl 8 i direktiv 98/71, där principen om dubbelt skydd enligt särskild lag om registrerat mönsterskydd och lag om upphovsrätt — i avsaknad av harmonisering av lagar om upphovsrätt — slås fast.

39 Medlemsstaternas frihet att bestämma förutsättningarna för upphovsrätt och dess räckvidd kan inte heller omfatta skyddstiden, då denna redan harmoniserats på unionsnivå genom direktiv 93/98.

40 I artikel 1.1 i direktiv 93/98 föreskrivs att upphovsrätten till ett litterärt eller konstnärligt verk enligt artikel 2 i Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk ska löpa under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans död. Enligt artikel 10.2 i samma direktiv ska denna skyddstid tillämpas på alla verk och prestationer som den 1 juli 1995 skyddades av upphovsrätten i minst en medlemsstat.

41 Av detta följer att mönster som registrerats i eller för en medlemsstat och som uppfyllde villkoren för att få skydd enligt medlemsstaternas upphovsrätt, bland annat vad gäller verkshöjd, och för vilka skyddstiden enligt artikel 1 jämförd med artikel 10.2 i direktiv 93/98 ännu inte hade löpt ut, enligt artikel 17 i direktiv 98/71 skulle ha upphovsrättsligt skydd i den medlemsstaten.

42 Såsom domstolen slagit fast i punkterna 18–20 i dom av den 29 juni 1999 i mål C-60/98, Butterfly Music (REG 1999, s. I-3939), framgår det tydligt av artikel 10.2 i direktiv 93/98 att tillämpningen av de skyddstider som föreskrivs i direktivet kan få till följd, i de medlemsstater där det föreskrevs en kortare skyddstid, att verk eller

prestationer som inte längre skyddas av upphovsrätt åter erhåller ett sådant skydd. Domstolen fann att detta var en följd av unionslagstiftarens uttryckliga vilja och att lagstiftaren valde denna lösning för att så snart som möjligt uppnå målet att harmonisera nationella regler om skyddstiden för upphovsrätt och närstående rättigheter, vilket bland annat anges i skäl 2 i samma direktiv, och för att undvika att vissa rättigheter upphör i vissa medlemsstater medan de skyddas i andra.

43 Detta resonemang ska även tillämpas när det gäller återupplivandet av upphovsrättsligt skydd för mönster som tidigare omfattats av en annan form av immaterialrätt. Med hänsyn till skälen 2 och 3 i direktiv 98/71 kan nationell lagstiftning om införlivande av detta direktiv nämligen inte — utan att inverka menligt på den enhetliga tillämpningen av direktivet inom hela unionen och den inre marknadens funktion, när det gäller varor som innefattar mönster — utesluta upphovsrättsligt skydd av mönster som förvisso inte skyddades innan denna lagstiftning trädde i kraft men som vid den tidpunkten uppfyllde alla villkor för att åtnjuta sådant skydd.

44 Den första tolkningsfrågan ska således besvaras på följande sätt. Artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat som inte ger det upphovsrättsliga skydd som gäller i medlemsstaten åt mönster som registrerats i eller för en medlemsstat och för vilka skyddet upphört innan denna lagstiftning trädde i kraft, trots att de uppfyller alla villkor för att åtnjuta sådant skydd.

Den andra och den tredje tolkningsfrågan

45 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra och den tredje tolkningsfrågan, vilka ska prövas i ett sammanhang, för att få klarhet i huruvida artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat, enligt vilken mönster som visserligen uppfyller alla villkor för upphovsrättsligt skydd men för vilka skyddstiden löpt ut innan denna lagstiftning trädde i kraft, nekas sådant skydd, antingen under en betydande tidsperiod, närmare bestämt tio år, eller fullständigt, i förhållande till tredje man som redan tillverkat och salufört varor baserade på dessa mönster i den aktuella medlemsstaten.

46 Beträffande återupplivandet av ett immaterialrättsligt skydd, närmare bestämt upphovsrätt, för mönster för vilka skyddstiden löpt ut, har Flos, den italienska regeringen och kommissionen i sina skriftliga inlagor, liksom Semeraro vid förhandlingen, anfört att detta skydd kan medföra en konflikt mellan, å ena sidan, upphovsrättsinnehavarnas legitima intressen och, å andra sidan, intressena hos tredje man som i god tro förlitat sig på att dessa mönster var fritt tillgängliga och som tillverkat eller salufört varor baserade på dem.

47 Nationell lagstiftning om införlivande av direktiv 98/71, såsom lagstiftningsdekret nr 164/2001, varigenom artikel 25-bis infördes i lagstiftningsdekret nr 95/2001, och artikel 239 CPI, vari stadgas en övergångsperiod på tio år som gör det omöjligt att göra berörda mönsterrätter gällande gentemot tredje man som producerat varor enligt de aktuella mönstren före den 19 april 2001, kan ge upphov till berättigade förväntningar hos tredje man som producerar dessa varor, vad gäller möjligheten att fortsätta utnyttja mönstren.

48 Vad gäller tillämpningen av det upphovsrättsliga skyddet för mönster innehåller dock direktiv 98/71, till skillnad från artikel 10.3 i direktiv 93/98, inte någon uttrycklig bestämmelse om dess tillämplighet i tiden avseende syftet att skydda tredje mans förvärvade rättigheter och berättigade förväntningar.

49 Artikel 12.2 i direktiv 98/71, som rör rättsliga åtgärder mot utnyttjande av mönster av varje person som hade påbörjat sådana handlingar före ikraftträdandet av de nationella bestämmelserna om införlivande av detta direktiv, avser enbart rättigheter som beviljats genom registrering av ett mönster, såsom framgår av själva ordalydelsen i den bestämmelsen. Den kan således inte tillämpas på upphovsrättsligt skydd.

50 Att det inte finns någon bestämmelse som uttryckligen avser skyddet, till förmån för tredje man, för förvärvade rättigheter och för berättigade förväntningar i samband med återupplivandet av upphovsrättsligt skydd enligt artikel 17 i direktiv 98/71 utesluter dock inte en tillämpning av principerna om iakttagande av förvärvade rättigheter och om skydd för berättigade förväntningar, vilka hör till unionsrättens grundläggande principer.

51 Enligt principen att ändringslagstiftning om inte annat föreskrivs ska tillämpas på framtida verkningar av situationer som har uppkommit då lagen var i kraft i sin lydelse före ändringen (se, bland annat, dom av den 14 april 1970 i mål 68/69, Brock, REG 1970, s. 171, punkt 6, av den 10 juli 1986 i mål 270/84, Licata mot ESK, REG 1986, s. 2305, punkt 31, och domen i det ovannämnda målet Butterfly Music, punkt 24), ska den gamla lagstiftningen gälla för handlingar som fullbordats innan den nya lagstiftningen trädde i kraft. Ett återupplivande av det upphovsrättsliga skyddet påverkar således inte tredje mans utnyttjanden som redan fullbordats innan dessa rättigheter började gälla.

52 Däremot betyder, enligt denna princip, tillämpningen av det upphovsrättsliga skyddet på framtida verkningar av ännu inte fastställda situationer att detta påverkar tredje mans rätt att fortsätta utnyttja ett föremål som på nytt omfattas av en immaterialrätt (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Butterfly Music, punkt 24).

53 Det framgår av fast rättspraxis att principen om skydd för berättigade förväntningar inte får utsträckas så långt att den allmänt hindrar att en ny reglering tillämpas på de framtida verkningarna av situationer som har uppkommit när den tidigare regleringen gällde (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 14 januari 1987 i mål 278/84, Tyskland mot kommissionen, REG 1987, s. 1, punkt 36, av den 20 september 1988 i mål 203/86, Spanien mot rådet, REG 1988, s. 4563, punkt 19, av den 22 februari 1990 i mål C-221/88, Busseni, REG 1990, s. I-495, punkt 35, svensk specialutgåva, volym 10, s. 323, och domen i det ovannämnda målet Butterfly Music, punkt 25).

54 I förevarande fall har den berörda medlemsstaten antagit två slags lagbestämmelser för att skydda förvärvade rättigheter och berättigade förväntningar hos en viss kategori av tredje män.

55 Vad, för det första, gäller lagbestämmelsen om en övergångsperiod för en viss kategori av tredje män för att skydda deras legitima intressen, följer det av principerna om iakttagande av förvärvade rättigheter och om skydd för berättigade förväntningar att artikel 17 i direktiv 98/71 inte utgör hinder för en sådan bestämmelse, i den mån den inte får till verkan att den nya lagstiftningen om upphovsrättsligt skydd för mönster under en betydande tidsperiod tillämpas olika, så att den lägger hinder i vägen för tillämpningen från den tidpunkt som föreskrivs i direktivet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Butterfly Music, punkterna 23 och 28).

56 Bedömningen av huruvida längden på denna övergångsperiod och den kategori av tredje män som avses i nämnda lagbestämmelse är förenlig med unionsrätten ska göras med hänsyn till proportionalitetsprincipen.

57 Den lagbestämmelse som den berörda medlemsstaten antagit ska vara lämpad och nödvändig för att uppnå det mål som eftersträvas genom den nationella lagstiftningen, det vill säga att säkerställa jämvikten mellan, å ena sidan, den avsedda kategorin av tredje män förvärvade rättigheter och berättigade förväntningar och, å andra sidan, upphovsrättsinnehavarnas intressen. Den får inte heller gå utöver vad som är nödvändigt för att säkerställa denna jämvikt.

58 Bestämmelsen kan endast anses lämplig om den avser en kategori av tredje män som kan stödja sig på principen om skydd för berättigade förväntningar, det vill säga personer som redan har fullbordat sitt utnyttjande av mönster som saknade skydd innan lagstiftningen om införlivande av artikel 17 i direktiv 98/71 med den berörda medlemsstatens nationella rätt trädde i kraft.

59 En sådan lagbestämmelse måste också begränsa den tid som nämnda personkrets får använda dessa mönster till vad som är nödvändigt för att de ska kunna antingen gradvis avveckla sin verksamhet, i den mån den grundar sig på tidigare användning av dessa mönster, eller sälja slut sina lager.

60 Bestämmelsen går inte utöver vad som är nödvändigt för att säkerställa jämvikten mellan de aktuella rättigheterna om den inte innebär en åtskillnad i det upphovsrättsliga skyddet under en betydande tidsperiod.

61 Vad gäller avgränsningen av den kategori av tredje män mot vilka det enligt bestämmelserna tillfälligt inte är möjligt att gälla gällande upphovsrätt, kan i förevarande fall bestämmelserna i lagstiftningsdekret nr 95/2001 och artikel 239 CPI anses lämpliga, eftersom de enbart avser personer som förvärvade sina rättigheter innan de nationella bestämmelserna om införlivande av direktiv 98/71 trädde i kraft.

62 Däremot framstår det inte som berättigat, utifrån behovet att säkerställa de ekonomiska intressena hos tredje man som handlar i god tro, med en övergångsperiod på tio år då upphovsrätten inte kan göras gällande. Även en kortare period torde medge att den verksamhet som baseras på det tidigare utnyttjandet gradvis avvecklas och, i ännu högre grad, att lagren säljs slut.

63 Att sätta åt sidan det upphovsrättsliga skyddet under en tioårsperiod tycks även gå utöver vad som är nödvändigt med tanke på att det upphovsrättsliga skyddet differentieras under en betydande tidsperiod, när skyddstiden för ett verk, som i princip varar 70 år efter upphovsmannens död, minskas med tio år.

64 Vad, för det andra, gäller artikel 4.4 i lagdekret nr 10 av den 15 februari 2007, varigenom övergångsperioden avskaffades och det utan tidsgräns blev omöjligt att göra gällande upphovsrätt för varor tillverkade efter mönster som före den 19 april 2001 saknat skydd, framgår det av vad som anförts ovan att en sådan bestämmelse innebär att artikel 17 i direktiv 98/71 förlorar sin mening, då den generellt lägger hinder i vägen för tillämpningen av det nya skyddet, det vill säga det upphovsrättsliga skyddet. Denna bestämmelse åsyftar inte heller att begränsa den kategori av tredje män som kan stödja sig på principen om skydd för berättigade förväntningar. Tvärtom utvidgar den undantaget från upphovsrätten, då det enligt bestämmelsen inte är nödvändigt att en tredje man påbörjat utnyttjandet av de aktuella mönstren före den 19 april 2001.

65 Mot bakgrund av vad som anförts, ska den andra och den tredje tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat enligt vilken mönster som visserligen uppfyller alla villkor för upphovsrättsligt skydd men för vilka skyddstiden löpt ut innan denna lagstiftning trädde i kraft nekas sådant skydd, antingen under en betydande tidsperiod, närmare bestämt tio år, eller fullständigt, i förhållande till varje tredje man som har tillverkat eller salufört varor baserade på dessa mönster i medlemsstaten i fråga, oavsett vid vilken tidpunkt dessa handlingar fullbordats.

Rättegångskostnader

66 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) Artikel 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd ska tolkas så, att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat som inte ger det upphovsrättsliga skydd som gäller i medlemsstaten åt mönster som registrerats i eller för en medlemsstat och för vilka skyddet upphört innan denna lagstiftning trädde i kraft, trots att de uppfyller alla villkor för att åtnjuta sådant skydd.

2) Artikel 17 i direktiv 98/71 ska tolkas så, att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat enligt vilken mönster som visserligen uppfyller alla villkor för upphovsrättsligt skydd, men för vilka skyddstiden löpt ut innan denna lagstiftning trädde i kraft, nekas sådant skydd, antingen under en betydande tidsperiod, närmare bestämt tio år, eller fullständigt, i förhållande till varje tredje man som har tillverkat och salufört varor baserade på dessa mönster i medlemsstaten i fråga, oavsett vid vilken tidpunkt dessa handlingar fullbordats.

Underskrifter